

BM-II.059.1.647.2024

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 6124 Pań Posłanek Iwony Marii Kozłowskiej i Anny Wojciechowskiej w sprawie sytuacji dzieci CoDA (Children of Deaf Adults), proszę o przyjęcie poniższych wyjaśnień, przygotowanych w porozumieniu z Ministrem Edukacji Narodowej.

Odnosząc się do pytania 1 informuję, że Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych sprawuje merytoryczny nadzór nad wykonywaniem zadań wynikających z ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 44, z późn. zm.). Dane, do których odnosi się postawione w interpelacji pytanie nie dotyczą osób z niepełnosprawnościami, gdyż dzieci CODA nie zaliczają się do tej grupy. Informacje na ich temat nie są zatem zbierane i przechowywane w Biurze Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych. Omawiana grupa liczy szacunkowo 80-100 tysięcy dzieci, a informacje o niej podchodzą głównie z badań naukowych, realizowanych przez ośrodki uniwersyteckie i inne instytucje badawcze.

Co do 2 i 3 pytania trzeba wskazać, że platformą międzyresortową, która umożliwia współpracę na rzecz poprawy sytuacji osób z niepełnosprawnością słuchu oraz ich bliskiego otoczenia jest Parlamentarny Zespół ds. Osób Głuchych i z Niedosłuchem. W pracach Zespołu biorą udział członkowie i członkinie różnych resortów, w tym Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwa Zdrowia i Ministerstwa Edukacji Narodowej. Do udziału w rozmowach zapraszani są również przedstawiciele innych instytucji państwowych: Rzecznika Praw Obywatelskich czy Rzecznika Praw Dziecka. Aktywny udział w pracach Zespołu biorą również organizacje pozarządowe, mogące zgłosić swoich członków do udziału w jego obradach.

Należy ponadto wskazać, że na podstawie art. 19 ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się (Dz. U. z 2023 r. poz. 20) powołano również Polską Radę Języka Migowego, będącą organem doradczym ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego, stanowiącym forum współpracy przedstawicieli organów administracji rządowej, samorządu terytorialnego i organizacji pozarządowych na rzecz osób niesłyszących i niedosłyszących. Członków Rady powołuje na 4-letnią kadencję minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego. W jej skład wchodzi 17 osób - Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych i przedstawiciele organów administracji rządowej (w tym po jednym przedstawicielu ministra: Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Edukacji i Nauki, Cyfryzacji, Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, Sprawiedliwości, Spraw Wewnętrznych i Administracji) oraz kandydaci zgłaszani przez zainteresowane środowiska, organizacje, stowarzyszenia lub instytucje czy organy. Szczegółowe informacje na temat składu osobowego Rady oraz sprawozdania z jej posiedzeń dostępne są pod adresem: <https://niepelnosprawni.gov.pl/p,172,prace-prjm-w-kadencji-2021-2025>.

Wśród celów Polskiej Rady Języka Migowego wymieniono między innymi upowszechnianie i promowanie wiedzy o języku migowym, sporządzanie opinii o funkcjonowaniu przepisów

ustawy, opiniowanie projektów dokumentów rządowych w zakresie dotyczącym funkcjonowania osób uprawnionych oraz wskazywanie propozycji rozwiązań wpływających na ich funkcjonowanie, w tym związanych ze stosowaniem PJM, SJM i SKOGN. Działania te wspierają poprawę sytuacji CODA w zakresie zmniejszenia ich obciążenia koniecznością pełnienia roli tłumaczy dla swoich niesłyszących rodziców.

Poza bieżącymi działaniami obejmującymi pracę w ramach Parlamentarnego Zespołu ds. Osób Głuchych i z Niedosłuchem oraz w Polskiej Radzie Języka Migowego, Biuro Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych prowadzi również projekt skierowany m.in. do osób z niepełnosprawnością słuchu pn. Centrum Komunikacji dla Osób z Niepełnosprawnościami. Projekt realizowany będzie w ramach Działania 3.5 Lepsza komunikacja dla osób z niepełnosprawnościami, Priorytet FERS.03, Dostępność i usługi dla osób z niepełnosprawnościami. Jego celem jest zapewnienie usług w zakresie bieżącego komunikowania się osób z niepełnosprawnościami, o których mowa w Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych, potrzebujących wsparcia w komunikacji. Działania podejmowane w ramach projektu będą nastawione na zaspokajanie potrzeb osób z niepełnosprawnościami narządu słuchu, mowy i wzroku, niepełnosprawnością intelektualną, z problemami zdrowia psychicznego i będących w spektrum autyzmu, posługujących się PJM, SKOGN, a także korzystających z transkrypcji mowy na tekst, alternatywnych i augmentatywnych sposobów komunikacji (AAC) oraz ETR. Jednym z celów szczegółowych projektu jest upowszechnienie dostępu do darmowych usług i tłumaczenia na polski język migowy poprzez uruchomienie usługi tłumaczy online, która docelowo ma być dostępna całodobowo, na dowolnym urządzeniu elektronicznym z dostępem do Internetu. Powszechność i bezpłatny charakter usług dostępu do tłumaczenia poprawi sytuację dzieci z grupy CODA umożliwiając im bliskim samodzielne korzystanie z potrzebnego tłumaczenia. Wprowadzenie tych usług pozwoli osobom z niepełnosprawnościami słuchu na zachowanie prywatności i zapewni im większą niezależność, odciążając tym samym ich dzieci.

Obecnie, na podstawie art. 39 ust. 2 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 (Dz. U. z 2022 r. poz. 1079, z późn. zm.), trwają działania mające na celu podjęcie współpracy z wyłonionymi w procedurze konkursowej partnerami. Liderem projektu będzie resort kierowany przez Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. Informacje na temat projektu i bieżących działań podejmowanych w jego ramach dostępne są na stronie internetowej Biura Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych.

W zakresie pytań 4 i 6, których przedmiotem są kwestie leżące we właściwości Ministra Edukacji Narodowej, przekazuję informację otrzymaną z podległego mu Resortu.

Aktualne rozwiązania prawno-systemowe

1. Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka w wieku od urodzenia do rozpoczęcia nauki w szkole¹

Organizowane jest od stwierdzenia u dziecka niepełnosprawności do rozpoczęcia nauki w szkole i umożliwia objęcie wsparciem dzieci z niepełnosprawnością oraz ich rodziny, na podstawie opinii o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka.

W 2017 r. uruchomiono program kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem”, w ramach którego wprowadzono dodatkowe instrumenty wsparcia we wczesnym okresie życia dla dzieci z niepełnosprawnością oraz dzieci zagrożonych niepełnosprawnością.

¹ Art. 127 ust. 5 – 10 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2024 r. poz. 737, z późn. zm.), rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 sierpnia 2017 r. w sprawie organizowania wczesnego wspomagania rozwoju dzieci (Dz. U. z 2017 r. poz. 1635).

2. Indywidualizacja pracy z uczniami o zróżnicowanych potrzebach²

Wszelkie formy indywidualizacji pracy powinny bazować na rozpoznawaniu i wykorzystaniu potencjału ucznia do pokonywania deficytów. Obowiązkiem nauczycieli jest indywidualizowanie pracy z uczniem na obowiązkowych i dodatkowych zajęciach edukacyjnych, odpowiednio do potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia. Indywidualizacja przejawia się w dostosowywaniu do potrzeb i możliwości uczniów strategii edukacyjnych i wychowawczych, wykorzystywanych w codziennej pracy z uczniem, na każdych zajęciach prowadzonych przez nauczycieli.

3. Dostosowanie wymagań edukacyjnych³

Nauczyciel jest obowiązany dostosować wymagania edukacyjne do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia, w tym na podstawie np. opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej o specyficznych trudnościach w uczeniu się lub innej opinii poradni. Dostosowanie metod i form pracy z uczniem do jego możliwości, uwarunkowanych dysfunkcjami czy sytuacją społeczną to np.:

- dostosowanie sposobów komunikowania się z uczniem,
- wydłużenie czasu pracy, kiedy jest to konieczne,
- dzielenie materiału nauczania na mniejsze partie, zmniejszenie liczby zadań do wykonania, zwiększenie liczby ćwiczeń i powtórzeń materiału,
- częste odwoływanie się do konkretnych przykładów i stosowanie metody poglądowości umożliwiającej poznanie wielozmysłowe,
- zastosowanie dodatkowych środków dydaktycznych, nowoczesnych technologii informatycznych,
- powtarzanie reguł obowiązujących w klasie oraz jasne wyznaczenie granic i egzekwowanie ich przestrzegania.

4. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna⁴

Korzystanie z pomocy psychologiczno-pedagogicznej w przedszkolu, szkole i placówce jest dobrowolne i nieodpłatne.

Potrzeba objęcia dziecka/ucznia pomocą psychologiczno-pedagogiczną wynika w szczególności ze szczególnych uzdolnień, ze specyficznych trudności w uczeniu się, z deficytów kompetencji i zaburzeń sprawności językowych, z niepowodzeń edukacyjnych.

Pomocy psychologiczno-pedagogicznej w przedszkolu, szkole i placówce udzielają dzieciom/uczniom nauczyciele, wychowawcy grup wychowawczych oraz specjaliści wykonujący w przedszkolu, szkole i placówce zadania z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w szczególności psycholodzy, pedagogzy, pedagogzy specjaliści (nowe stanowisko od 01.09.2022 r.), logopedzi, doradcy zawodowi i terapeuci pedagogiczni.

W przedszkolu i szkole pomoc psychologiczno-pedagogiczna jest udzielana w trakcie bieżącej pracy z dzieckiem/ucznikiem oraz przez zintegrowane działania nauczycieli i specjalistów, a także w formie m.in.:

- zajęć specjalistycznych: korekcyjno-kompensacyjnych, logopedycznych, rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne oraz innych zajęć o charakterze terapeutycznym;

² Art. 1 pkt 5 ww. ustawy – Prawo oświatowe, art. 44c ust. 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2024 r. poz. 750, z późn. zm.).

³ Art. 1 pkt 5 ustawy – Prawo oświatowe, art. 44c ust. 2 ww. ustawy o systemie oświaty, rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych (Dz. U. z 2023 r. poz. 2572, z późn. zm.).

⁴ Art. 1 pkt 5, art. 102 ust. 1 pkt 3, art. 109 ust. 1 pkt 5 ww. ustawy – Prawo oświatowe rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. z 2023 r. poz. 1798).

- zindywidualizowanej ścieżki realizacji obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego oraz zindywidualizowanej ścieżki kształcenia dla dzieci/uczniów bez orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego i bez orzeczeń o potrzebie indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego albo indywidualnego nauczania.

Pomoc bezpośrednią dla dzieci i młodzieży oraz ich rodzin (w tym min. doradztwo, terapię) zapewniają również publiczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne.

Nauczyciele specjaliści w przedszkolach i szkołach – standard zatrudnienia⁵

Wprowadzono w przepisach prawa oświatowego standardy zatrudniania, rozłożone na dwa etapy: I etap od 1 września 2022 r. i II etap od 1 września 2024 r. w celu zwiększenia liczby etatów nauczycieli specjalistów, w tym m.in. pedagogów, psychologów, logopedów oraz nowo wprowadzonego stanowiska pedagoga specjalnego - w ogólnodostępnych i integracyjnych przedszkolach, szkołach oraz zespołach tych przedszkoli i szkół. Standardy określają minimalny wymiar zatrudniania nauczycieli specjalistów oraz sposób wyliczenia etatów, w zależności od liczby dzieci lub uczniów w przedszkolach i szkołach. Łączna liczba wymaganych etatów nauczycieli specjalistów (pedagogów, logopedów, psychologów, pedagogów specjalnych oraz terapeutów pedagogicznych) uzależniona jest od liczby uczniów w danym podmiocie⁶.

Liczba nauczycieli specjalistów systematycznie rośnie. Ogólna liczba nauczycieli specjalistów wzrosła o ponad 4,8 tys. etatów - z 46 604,17 (na 30.09.2023 r.) do 51 466,97 w bieżącym roku szkolnym (+ 10,4 %).

Działania MEN nad stworzeniem systemowych rozwiązań na rzecz podnoszenia jakości wsparcia dla wszystkich dzieci i uczniów

Główne obszary prac:

- zintegrowany międzyresortowo system wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci i wsparcia rodziny (WWR; monitorowanie rozwoju – skrining rozwojowy, zespoły WWR w każdej gminie, instytucja koordynująca w powiecie, 3 poziomy WWR, współpraca międzysektorowa),
- wdrożenie nowego modelu oceny potrzeb dzieci i uczniów oraz udzielania na tej podstawie wsparcia, oceny jego jakości oraz finansowania (ocena funkcjonalna),
- umocowanie w prawie jako nowej roli szkół i placówek specjalnych - specjalistyczne centra wspierające edukację włączającą (SCWEW),
- superwizja dla nauczycieli i specjalistów - poszerzenie możliwości rozwoju zawodowego nauczycieli i specjalistów.

Nowe rozwiązania testowane są w pilotażach, których wyniki zostaną wykorzystane do ich ulepszenia.

- pilotaż współpracy międzysektorowej na poziomie lokalnym;
- pilotaż Specjalistycznych Centrów Wspierających Edukację Włączającą;
- pilotaż oceny funkcjonalnej i szkolenia kadr poradni;
- pilotaż usług Asystenta Ucznia ze Specjalnymi Potrzebami Edukacyjnymi (ASPE).

Przygotowanie kadr

- 1) Szkolenie kadr edukacji włączającej (szkolenia współfinansowane z środków UE). Szkolenia objęły niemal 30 tys. osób (nauczycieli i dyrektorów, przedstawicieli JST, PDN i KO) w każdym województwie.

⁵ Ustawa z dnia 12 maja 2022 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1116).

⁶ Art. 42d ust. 3 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2024 r. poz. 986, z późn. zm.).

- 2) Studia podyplomowe (od 2022 MEN finansuje bezpłatne studia podyplomowe, stale zwiększając ofertę kierunków odpowiadając na zróżnicowane potrzeby uczniów, rodziców, nauczycieli i specjalistów):
 - w I edycji studia zakończyły 1 083 osoby,
 - w II edycji planowana liczba absolwentów to 1 600 osób,
 - obecnie w MEN trwają prace nad uruchomieniem III edycji, w której sfinansowanych ma zostać 3 kierunków dla 875 uczestników.
- 3) Szkoła dostępna dla wszystkich - projekt szkoleniowy dla nauczycieli specjalistów:
 - celem projektu jest rozwijanie kompetencji nauczycieli specjalistów pracujących w ogólnodostępnych przedszkolach i szkołach w zakresie realizacji, we współpracy z innymi nauczycielami oraz rodzicami uczniów, zadań związanych ze zróżnicowaniem potrzeb uczniów, w tym z uczniami z doświadczeniem migracyjnym (przede wszystkim uchodźców z Ukrainy),
 - projekt realizowany przez Instytut Badań Edukacyjnych (IBE) na zlecenie MEN, okres realizacji I półrocze 2023 r. - I poł. 2025 r.,

Zasoby dla edukacji włączającej:

- 1) Bezpłatne narzędzia do diagnozy i planowania wsparcia:
 - na zlecenie MEN opracowane zostały w pełni bezpłatne i elektroniczne zestawy narzędzi do oceny obszarów: emocjonalno-społecznego, osobowościowego i poznawczego dzieci w wieku 0–25 r.ż.,
 - realizatorzy: Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie (UKSW), IBE we współpracy z Uniwersytetem Szkoła Wyższa Psychologii Społecznej (SWPS), projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej (POWER).
- 2) Opracowanie standardów oceny funkcjonalnej - finansowanie z budżetu MEN:
 - celem projektu było opracowanie standardów prowadzenia oceny potrzeb i planowania wsparcia edukacyjno-specjalistycznego w przypadku występowania 7 najczęściej występujących trudności rozwojowych lub trudności w uczeniu się,
 - standardy zostały skonsultowane ze środowiskiem poradni,
 - realizator: Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II we współpracy z przedstawicielami innych uczelni.
- 3) Materiały edukacyjne i ćwiczeniowe w wersji łatwej do czytania i zrozumienia - finansowanie z budżetu MEN:
 - na zlecenie MEN opracowanych zostało 71 materiałów edukacyjnych i ćwiczeniowych w wersji łatwej do czytania i zrozumienia,
 - materiały udostępnione są nieodpłatnie na Zintegrowanej Platformie Edukacyjnej (ZPE): <https://zpe.gov.pl/a/materialy-latwe-do-czytania-izrozumienia/D1APaQC15>

Kampania informacyjno-promocyjna „Edukacja w zasięgu ręki” – kampania finansowana ze środków Unii Europejskiej oraz budżetu państwa. Kampania miała na celu promowanie 3 obszarów tematycznych: edukacji włączającej, Zintegrowanej Platformy Edukacyjnej oraz Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji. Wydarzeniem zamykającym kampanię była konferencja „Dostępna szkoła”, która odbyła się 16 listopada 2023 roku, w której uczestniczyły 5 173 osoby.

Edukacja włączająca w perspektywie finansowej Unii Europejskiej na lata 2021-2027. Realizowane projekty:

- 1) „Przygotowanie kompleksowego wsparcia poradni psychologiczno-pedagogicznych” - celem projektu jest wypracowanie i wdrożenie (wspólnie z PPP) opisu zmian w poradnictwie psychologiczno-pedagogicznym; realizator: MEN w partnerstwie z SGH;
- 2) „Wspieranie dostępności edukacji dla dzieci i młodzieży” - celem projektu jest: wypracowanie i zwalidowanie rozwiązań metodycznych i organizacyjnych

wspierających dostępność edukacji dla dzieci i młodzieży oraz rozwijanie kompetencji kadr systemu oświaty w obszarze pracy z dziećmi oraz uczniami i uczennicami z uwzględnieniem zróżnicowania ich potrzeb edukacyjnych i rozwojowych; realizator: IBE;

- 3) „Budowa skoordynowanego systemu pomocy specjalistycznej opartego na Specjalistycznych Centrach Wspierających Edukację Włączającą”- celem projektu jest budowanie skoordynowanego systemu pomocy specjalistycznej realizowanej przez przedszkola, szkoły, placówki specjalne dla przedszkoli i szkół ogólnodostępnych w zakresie pracy z grupami dzieci, uczniów ze zróżnicowanymi potrzebami edukacyjnymi i rozwojowymi; realizator: Ośrodek Rozwoju Edukacji (ORE);
- 4) „Przygotowanie systemu informatycznego, wspierającego poradnictwo psychologiczno-pedagogiczne” - projekt rozpoczęty w czerwcu 2024 r., realizator: Centrum Informatyczne Edukacji (CIE) + MEN;

Planowane projekty:

- 1) rozwój społeczno-wychowawczej funkcji szkoły - realizator wybrany w konkursie (planowane rozpoczęcie - rok 2025);
- 2) przygotowanie materiałów edukacyjnych uwzględniających różne potrzeby uczniów - realizator wybrany w konkursie (planowane rozpoczęcie - rok 2025).

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Łukasz Krasoń

Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych

Sekretarz Stanu

/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/